

СЛУЖБА
„БЗРТМ“

COVID-19 И ПРИЛОЖИМИ МЕРКИ ЗА ОСИГУРЯВАНЕ НА БЕЗОПАСНОСТ И ЗДРАВЕ ПРИ РАБОТА

юни 2021 г.

Пандемията от COVID-19 е едно от най-големите предизвикателства, с което са се сблъскали обществата и в частност - предприятията.

Преодоляването на това предизвикателство ще бъде възможно само ако работим заедно, за да спрем разпространението на това заболяване и осигурим безопасна и здравословна работна среда, както за работещите и служителите, които са на обичайните си работни места, така и за работещите от вкъщи – т.нар. дистанционни работници.

На работни места, където работниците могат да бъдат изложени на вирус, който принадлежи към категорията на биологичните агенти, работодателите трябва да извършат оценка на риска на работното място и да определят подходящи мерки. Настоящата презентация има за цел да покаже какви изисквания и задължения имат работодателите в така създадената ситуация.

ЗАКОНЪТ

Работодателят носи отговорност за здравето и безопасността на своите работници и служители. Законът предвижда, че той трябва да предприеме мерки за предпазването и да контролира изпълнението на тези мерки, за да следи промяната на обстоятелствата. Санитарна криза е промяна в обстоятелствата, която налага той да провери дали мерките, които обикновено се вземат, са подходящи или трябва да станат подходящи, така че работниците и служителите да се предпазят от риск от заразяване. Това е в интерес на работниците и служителите, но също така и на предприятията, защото присъствието на работниците и служителите на работните им места зависи в голяма степен от доверието им в това, предприятието да може да отговори на техните притеснения и да ги защити от специфичните рискове, свързани с вируса, а по-точно и тези, които контактуват с клиентите им.

(ЗЗБУТ, Наредба №5/1999г. за реда, начина и периодичността на извършване на оценка на риска и Наредба №4/14.10.2002г. за защита на работещите от рискове, свързани с експозиция на биологични агенти при работа, Наредба №3/19.04.2001г. за минималните изисквания за безопасност и опазване на здравето на работещите при използване на лични предпазни средства на работното място, Наредба №РД-07-2/16.12.2009г. за провеждането на периодично обучение и инструктаж на работниците и служителите по правилата за осигуряване на здравословни и безопасни условия на труд)

ПРЕОЦЕНКА НА РИСКОВЕТЕ

Ето защо работодателят трябва да направи преоценка на рисковете.

Това не е непременно тромав процес.

Конкретно той трябва да пристъпи към преглед на обстоятелствата, при които работниците и служителите могат да се изложат на вируса и да приложи мерките, необходими за избягване или в краен случай за ограничаване максимално на риска като:

- ❖ работа от вкъщи;
- ❖ организация на работата (правила за социално дистанциране);
- ❖ предпазни средства (маски, отдалечаване или дистанция);
- ❖ информация;
- ❖ повишаване на личната отговорност и инструкции за работа.

ДИАЛОГЪТ

Диалогът в предприятието става от съществено значение по време на криза.

Представители на работниците и служителите в ГУТ и КУТ са в положението да помогнат при определяне на ежедневните рискови ситуации и при практическото осъществяване на действията, които работодателят възнамерява да предприеме.

Те могат да предвидят практическите въпроси, след което да участват в разпространението на информацията сред колегите си.

Насоки на ЕС

Какво могат да направят работодателите за работните места на практика, за да помогнат в борбата с тази пандемия и да предпазят работниците и служителите си?

Знанията и осведомеността са от основно значение — всеки трябва да бъде добре информиран за начините на разпространение на вируса, симптомите на инфекцията и начините за ограничаване на експозицията до минимум.

Насоките на ЕС са да помагат организациите да предоставят на работниците и служителите необходимата информация, както и да въведат мерки за предотвратяване на инфекцията.

I. ТРУД В УСЛОВИЯ НА ПАНДЕМИЯ – ПОВЕЧЕ БЕЗОПАСНОСТ И ЗДРАВЕ ПО ВРЕМЕ НА РАБОТА

Пандемията от коронавирус (SARS-CoV-2) засяга еднакво, както социалния и икономическия живот, така и наетите или безработните лица. Тази пандемична ситуация представлява опасност за здравето на неопределен брой хора и същевременно за обществената сигурност и реда.

Тя оказва значително влияние върху живота на всеки човек, засяга всяка икономическа дейност, а с това и целия трудов свят. Сигурността и безопасността при работа и рестартирането на икономиката могат да функционират само в унисон, като трябва да бъде избегнат “stop and go” (спрете и тръгнете) ефектът.

Описаните по-долу специални мерки за безопасни и здравословни условия на труд имат за цел да защитят населението чрез прекъсване на веригата на заразяване, да съхранят здравето на работещите, да възстановят икономическата активност и в същото време да създадат трайно състояние на плоски криви на заразяването в средносрочен план.

При това трябва да се спазва йерархическият приоритет от **Технически през Организационни до Лични предпазни мерки.**

ТРУД В УСЛОВИЯ НА ПАНДЕМИЯ – ПОВЕЧЕ БЕЗОПАСНОСТ И ЗДРАВЕ ПО ВРЕМЕ НА РАБОТА

Прилагат се два ясни принципа:

- ❖ Независимо от концепцията в рамките на предприятието в случаите на подозрение, при които не може да бъде надеждно спазвано минималното разстояние, да бъдат предоставяни и носени средства за защита на устата и носа, както и ръкавици за еднократна употреба, където е възможно (например: Инструкция за правилно носене на лицева маска).
- ❖ Лица с респираторни симптоми (освен ако не се касае, например за диагностицирана от лекар настинка) или повишена температура по правило не трябва да пребивават на територията на предприятието.

Работодателят трябва (например в рамките на „Планове за действие в извънредна ситуация на зараза“ или др. документ) да установи процедура за третиране на подозрителните случаи (например: Инструкция, относно **ред за информиране** на всички работещи в случай на заболяло лице, с което те са били в контакт)

II. Концепция в рамките на предприятието за временни допълнителни мерки за защита от заразяване със SARS-CoV-2

Отговорността за прилагането на необходимите мерки за контрол на заразата се носи от работодателя в съответствие с резултата от оценката на риска. Работодателят трябва да потърси съвет от специалистите по ТМ и лекаря по ТМ, и да съгласува прилагането на мерките с представителите на работниците и служителите в предприятието.

Ако в предприятието е създадена комисия, то тя започва незабавно да координира прилагането на допълнителните мерки за защита от заразяване и да оказва подкрепа при осъществяването на контрол върху тяхната ефективност.

Като алтернатива може да бъде създаден координационен /кризисен щаб под ръководството на работодателя или в съответствие със ЗЗБУТ с цел подобряване на безопасността и здравето на работниците и служителите на работното място да бъде натоварена с тази задача лицето по БЗР на предприятието или Служба по БЗР.

СПЕЦИАЛНИ ТЕХНИЧЕСКИ МЕРКИ

1. ОРГАНИЗАЦИЯ НА РАБОТНОТО МЯСТО

Работниците и служителите трябва да спазват достатъчно отстояние (най-малко 1,5 м) от други хора. Когато това не е възможно чрез мерки за организация на работата, трябва да се предприемат алтернативни защитни мерки.

На местата с обществен достъп трябва да бъдат поставени прозрачни прегради и ако е възможно, също така да се разделят работните места, между които иначе обичайно не е налице безопасно разстояние.

По възможност там, където работата (която обичайно се извършва в офис) позволява, може да се върши от дома.

В противен случай за работните места в офисите свободното пространство трябва да се използва така и работата да се организира по такъв начин, че да се избегне използването на помещенията от много хора и в тях да бъде налично достатъчно защитно разстояние.

2. САНИТАРНИ ПОМЕЩЕНИЯ, СТОЛОВЕ И ПОМЕЩЕНИЯ ЗА ПОЧИВКА

За почистване на ръцете трябва да се осигурят щадящи кожата течни сапуни и дозатори за салфетки. Трябва да се предвиди адекватно почистване и хигиена, и ако е необходимо да се коригират интервалите между почистванията.

Това се отнася по-специално за санитарните и общите помещения.

Редовното почистване на дръжките на вратите и перилата също допринася за предотвратяването на заразяване. В помещенията за почивка и столовите за хранене трябва да се осигури достатъчно разстояние, например чрез подреждане, при което масите и столовете не са твърде близо една до друга.

Трябва да се създаде организация, при която на местата за вземане на храна и връщане на използваната посуда, както и на касата, да не се образуват опашки. Ако е необходимо, работното време на столовите и времето, през което се раздава храна, трябва да бъдат удължени. Като крайна мярка трябва да се обмисли и затваряне на столовите.

3. ПРОВЕТРЯВАНЕ

Редовното проветряване подобрява хигиената и качеството на въздуха, тъй като в затворени помещения броят на патогените във въздуха може да се повиши.

Проветряването намалява броя на евентуално съдържащите се във въздуха най-фини капчици, съдържащи причинители на болести.

СПЕЦИАЛНИ УКАЗАНИЯ ЗА ВЕНТИЛАЦИОННИ И КЛИМАТИЧНИ СИСТЕМИ

Общият риск от предаване на инфекции чрез вентилационни и климатични системи може да бъде класифициран като нисък. Не се препоръчва изключване на вентилационните и климатичните системи, особено в помещения, в които се лекуват заразени лица или в които се борави с инфекциозни материали, тъй като това може да доведе до повишаване на концентрацията на аерозоли във въздуха в помещението, а с това и до повишен риск от заразяване.

4. МЕРКИ ЗА ЗАЩИТА ОТ ИНФЕКЦИИ НА СТРОИТЕЛНИ ПЛОЩАДКИ, В ОБЛАСТТА НА СЕЛСКОТО СТОПАНСТВО, ДОСТАВКИТЕ И ТРАНСПОРТА, ПРИ ПОЛАГАНЕ НА ТРУД И ПЪТУВАНИЯ ИЗВЪН ПРЕДПРИЯТИЕТО

При свързани с работата контакти (с клиенти) извън предприятието по възможност, също трябва да се спазва разстояние от най-малко 1,5 метра.

При тези дейности работните процеси трябва да бъдат проверени по отношение на това, дали е възможна изолирана работа, ако това не води до допълнителни опасности. В противен случай трябва да се предвидят възможно най-малки постоянни екипи (например от двама или трима души), за да се редуцират променящите се контакти между персонала на компанията по време на пътувания и работни задачи извън територията на предприятието.

В допълнение за тези дейности трябва да се осигурят съоръжения за честа хигиена на ръцете в близост до работните места. Освен това трябва да се осигури допълнително оборудване за фирмените превозни средства с принадлежности за хигиена на ръцете и дезинфекция, както и с хартиени салфетки и торби за боклук.

МЕРКИ ЗА ЗАЩИТА ОТ ИНФЕКЦИИ НА СТРОИТЕЛНИ ПЛОЩАДКИ, В ОБЛАСТТА НА СЕЛСКОТО СТОПАНСТВО, ДОСТАВКИТЕ И ТРАНСПОРТА, ПРИ ПОЛАГАНЕ НА ТРУД И ПЪТУВАНИЯ ИЗВЪН ПРЕДПРИЯТИЕТО

При извършване на необходимите за нуждите на предприятието пътувания трябва, доколкото е възможно да се избягва едновременната употреба на превозни средства от няколко служители.

Освен това кръгът от лица, които използват заедно едно и също превозно средство (едновременно или последователно) трябва да бъде ограничен, доколкото е възможно, например чрез предоставяне на превозно средство на всеки сформиран постоянен екип.

Купето на фирмените превозни средства трябва да се почиства редовно, особено ако те се използват от няколко души. Пътуванията за закупуване и доставка на материали трябва да бъдат ограничени, доколкото е възможно, а планирането на маршрута трябва да бъде съответно оптимизирано.

В случай на извършване на услуги по транспорт и доставка при планирането на маршрутите трябва да се вземат предвид възможностите за използване на санитарни съоръжения, тъй като поради факта, че в момента много от тоалетните и помещенията за миене са затворени, хигиената на ръцете е възможна само в ограничена степен.

5. МЕРКИ ЗА ЗАЩИТА ОТ ИНФЕКЦИИ В СГРАДИ ЗА КОЛЕКТИВНО НАСТАНЯВАНЕ

За колективно настаняване в една и съща сграда трябва по възможност да се определят малки, постоянни екипи, които също така работят заедно.

Ако е възможно, на тези екипи трябва да бъдат осигурени собствени общи съоръжения (санитарни помещения, кухни, общи помещения), за да се избегне допълнително натоварване поради използването им на смени и необходимото почистване преди ползването на същите от отделните екипи.

По принцип трябва да се осигури единична заетост на спалните помещения. Настаняване на повече от едно лице в спалните помещения по правило трябва да се разрешава само за партньори или близки членове на семейството.

Трябва да се предвидят допълнителни помещения за ранна изолация на заразени лица. Помещенията за настаняване трябва да се проветряват и почистват редовно и често. За кухните в сградите за настаняване трябва да се предвидят съдомиялни машини, тъй като за дезинфекцията на съдовете са необходими температури над 60° С. Трябва също така да бъдат предоставени перални машини или да се организира редовно пране.

6. РАБОТА ОТ ДОМА

Ако е възможно работата, която обичайно се извършва в офис, да се извършва от дома, особено ако офис помещенията се използват от няколко души с недостатъчно разстояние за безопасност между тях.

Работата от дома може също така да допринесе за това да се даде възможност на служителите да изпълняват своите задължения за полагане на грижи (например за деца или за нуждаещи се от обгрижване роднини).

Има посочени препоръки за работодатели и служители за използване на т.нар. домашен офис.

7. СЛУЖЕБНИ ПЪТУВАНИЯ, СЪВЕЩАНИЯ И СЪБИРАНИЯ

Служебните пътувания и мероприятията лице в лице, като например съвещания, трябва да бъдат сведени до абсолютен минимум и доколкото е възможно, вместо тях да бъдат използвани технически алтернативи като телефонни или видеоконференции, онлайн срещи и др..

Ако такива присъствени мероприятия са абсолютно необходими, между участниците в тях трябва да има достатъчно разстояние.

Носенето на защитни маски в затворени помещения е **ПРЕПОРЪЧИТЕЛНО!**

СПЕЦИАЛНИ ОРГАНИЗАЦИОННИ МЕРКИ

8. ОСИГУРЯВАНЕ НА ДОСТАТЪЧНО БЕЗОПАСНО РАЗСТОЯНИЕ

Използването на пътищата за движение (особено стълби, врати, асансьори) трябва да се урегулира така, че да може да се поддържа достатъчно разстояние.

На местата, в които опитът показва, че се събират хора (местата за регистриране на време, в столовата, местата за раздаване на инструменти и материали, в асансьорите и т.н.), по пода трябва да бъдат обозначени безопасните разстояния, например със залепваща лента.

При групова работа на няколко служители, например при извършване на монтажни работи, трябва да се гарантира минималното разстояние между служителите от 1,5 метра. Там, където това не може да бъде гарантирано технически или организационно, трябва да се предприемат алтернативни мерки (носене на защитни средства за устата и носа).

9. РАБОТНО ОБОРУДВАНЕ / ИНСТРУМЕНТИ

По възможност инструментите и работното оборудване трябва да се използват в максимална степен персонално.

Там, където това не е възможно, трябва да се предвиди редовно почистване, особено преди предаването им на други хора.

В други случаи при използване на инструментите трябва да се използват подходящи защитни ръкавици, освен ако това не създава допълнителни опасности (например те да бъдат захванати от въртящи се части).

При това трябва да бъдат взети предвид и времевите ограничения за носене на същите, както и индивидуалните особености на служителите (например алергии).

10. РАЗПРЕДЕЛЕНИЕ НА РАБОТНОТО ВРЕМЕ И ПОЧИВКИТЕ

Плътноста на заетостта на работните зони и споделените съоръжения трябва да бъде намалена чрез мерки за времеви корекции (изместено време за работа и почивка, евентуално работа на смени).

С цел ограничаване на вътрешните лични контакти в рамките на предприятието при работа на смени плановете за смените трябва да се съставят по такъв начин, че по възможност едни и същи работници да бъдат разпределяни за работа в общи смени.

Трябва да се вземат подходящи организационни мерки, така че да се избегне събирането на едно място на голям брой служители в началото и в края на работното време (например при регистриране на времето на напускане, в съблекалните, пералните помещения, баните и т.н.).

11. СЪХРАНЕНИЕ И ПОЧИСТВАНЕ НА РАБОТНОТО ОБЛЕКЛО И ЛПС (личните предпазни средства)

Особено стриктно трябва да се внимава за това личното предпазно оборудване и работното облекло да бъде използвано само персонално.

Трябва да се осигури възможност за персонално съхранение на работното облекло и личните предпазни средства отделно от ежедневно облекло.

Трябва да се гарантира редовното почистване на работното облекло.

Ако е изключено възникването на допълнителни рискове от инфекции и/или недостатъчна хигиена (например поради замърсяване) и в същото време могат да бъдат избегнати лични контакти в рамките на предприятието, на служителите трябва да бъде разрешено да обличат и събличат носеното от тях работно облекло по домовете си.

12. ДОСТЪП НА ВЪНШНИ ЗА ПРЕДПРИЯТИЕТО ЛИЦА ДО РАБОТНИТЕ МЕСТА И ПОМЕЩЕНИЯТА НА НЕГОВАТА ТЕРИТОРИЯ

По възможност достъпът на външни за предприятието лица **трябва да бъде ограничен до минимум.**

Ако е възможно, данните за контакт на външните за предприятието лица, както и времето на влизане във- и напускане на работното място или територията на предприятието, трябва да бъдат документирани.

Външните за предприятието лица трябва допълнително да бъдат информирани за мерките за защита срещу заразяване със SARS-CoV-2, които в момента се прилагат в предприятието.

13. ИНСТРУКЦИЯ ЗА ДЕЙСТВИЕ В СЛУЧАЙ НА ВЪЗНИКВАНЕ НА ПОДОЗРЕНИЕ

Трябва да бъдат изготвени вътрешнофирмени разпоредби за бързо изясняване на подозрения за случаи на заболяване от COVID-19.

По-специално повишена температура, кашлица и задух могат да бъдат признаци на заразяване с коронавирус. За тази цел по възможност в предприятието трябва да се осигурят средства за безконтактно измерване на телесната температура.

Служителите със съответните симптоми трябва да бъдат помолени незабавно да напуснат територията на предприятието или да останат в дома си.

Докато подозрението не бъде проверено от лекар, трябва да се счита, че служителят е неработоспособен.

Засегнатите лица трябва незабавно да се свържат по телефона с личен лекар или с компетентна здравна служба за изясняване на състоянието си. В плана на предприятието за работа в условията на пандемия работодателят трябва да предвиди разпоредби за установяване и информиране при потвърдени случаи на заразяване на хората (служители или клиенти), при които вследствие на осъществен контакт със заразено лице също е налице риск от заразяване.

14. МИНИМИЗИРАНЕ НА ПРИЧИНЕНИЯ ОТ COVID-19 ПСИХИЧЕСКИ СТРЕС

Кризата с коронавируса заплашва и става причина за несигурност не само във фирмите, но създава силни страхове и сред много работници и служители.

Други аспекти, които трябва да се вземат предвид във връзка с психологическия стрес, са например: възможни конфликтни ситуации с клиенти, дългосрочна висока интензивност на работа в свързаните с предприятията сектори от индустрията, както и изискванията за социално дистанциране.

Тези допълнителни психологически натоварвания трябва да се вземат предвид при оценката на риска и въз основа на тях да се предвидят подходящи мерки.

СПЕЦИАЛНИ МЕРКИ ЗА ЛИЧНА БЕЗОПАСНОСТ

15. ЗАЩИТА ЗА УСТАТА И НОСА (ЛИЧНИ ПРЕДПАЗНИ СРЕДСТВА) , ЛИЧНА ХИГИЕНА, ДЕЗИНФЕКЦИЯ

При неизбежен контакт с други лица или при невъзможност за спазване на защитното разстояние в особено уязвимите работни зони трябва да се предоставят и носят средства за защита на устата и носа, както и ръкавици за еднократна употреба при допир до документи, храни и др.(лични предпазни средства).

Спазване на правилна хигиена на ръцете.

Дезинфекция на работните помещения и др. помещения, работни повърхности, съгласно разписаните мерки.

Спазване на правилото на 3-те Д-Д-Д – «ДИСТАНЦИЯ-ДЕЗИНФЕКЦИЯ-ДИСЦИПЛИНА»!!!

Трябва да бъдат осигурени писмени инструкции за правилна употреба на средства за защита на устата и носа (лични предпазни средства), хигиена на ръцете, дезинфекция.

16. ИНСТРУКТАЖ И АКТИВНА КОМУНИКАЦИЯ

В рамките на предприятието трябва да се осигури цялостна комуникация относно въведените превантивни мерки и мерките за безопасни и здравословни условия на труд.

Инструктажите на длъжностните лица, които ръководят и управляват трудовите процеси в предприятието, както и определените със заповед лица да водят инструктажи имат за цел гарантиране на безопасността при работа.

Трябва да бъдат посочени едни и същи лица за контакт за всички и да бъде гарантиран потокът от информация. Защитните мерки трябва да бъдат разяснени, а инструкциите представени по разбираем начин (включително чрез указателни табели, табла, маркировка по пода, постери, по ел.поща и т.н.).

Трябва да се обърне внимание на спазването на личните и организационните хигиенни правила (изискване за разстояние, "етикет за кашлица и кихане", хигиена на ръцете, лични предпазни средства). Предоставяната от здравно министерство информация също може да бъде от полза при провеждането на инструктажите.

18. ПРОФИЛАКТИЧНИ ИЗСЛЕДВАНИЯ И ПРЕГЛЕДИ В РАМКИТЕ НА ПРЕДПРИЯТИЕТО И ЗАЩИТА НА ОСОБЕНО УЯЗВИМИ ЛИЦА

На работниците и служителите трябва да се предостави възможност за извършване или да им бъде предложено извършването на профилактични изследвания и прегледи в рамките на предприятието.

Работниците и служителите могат да получат индивидуални съвети от лекаря по ТМ на предприятието, включително относно конкретни опасности, поради предишно заболяване или индивидуални предразположения или други свързани със здравето особености.

Страховете и психологическият стрес също трябва да бъдат предмет на обсъждане. Лекарят по ТМ на предприятието познава работното място и ако нормалните мерки за безопасни и здравословни условия на труд не са достатъчни, предлага на работодателя подходящи мерки за защита. Ако е необходимо, лекарят може да препоръча и промяна на дейността, която извършва съответното засегнато лице.

Работодателят ще научи за това само ако засегнатото лице изрично даде съгласието си. Консултацията със специалиста по трудова медицина може да бъде проведена и по телефона.

ЗАКЛЮЧЕНИЕ:

Може да се предположи, че пандемията ще представлява предизвикателство пред институциите, занимаващи се със защита от инфекции по време на работа, за дълъг период от време.

За да посрещне тези специфични предизвикателства и да даде възможност за общонационален и междуетраслов единен подход **Е НЕОБХОДИМО да се създаде Стандарт за безопасни и здравословни условия на труд в условията на SARS-CoV-2.**

Разгледаните по-горе мерки не обхващат всички конкретни случаи и опасности, а представят общ поглед върху най-често приложимите мерки.

Работодателите би следвало да потърсят **съдействие от Службата по трудова медицина**, за изграждане на конкретния комплекс от мерки за управление на риска от Covid-19, във всеки конкретен случай.

Към настоящия момент, най-доброто средство за превенция на COVID-19 е ваксинацията, но следва да се има предвид, **че тя е доброволна.** Работодателите биха могли да съдействат на работещите, желаещи ваксиниране, посредством организиране на групи за ваксиниране по график.

Също така работодателите биха могли да осигурят тестване на желаещите, като допълнителна социална политика.

СЛУЖБА
„БЗРТМ“

БЛАГОДАРЯ ЗА ВНИМАНИЕТО!

**инж. Светла Вълчева
Р-л Служба „Безопасност и здраве при
работа и Трудова медицина“**